

dovem definujočem in dokazujočem načinu na karakterističnih zgledih. Razvrstitev ostale tvarine v obliki nalog. Razreševanje načrtovalnih nalog po raznih splošnejših načinih (tudi z načrtovanjem algebrskih izrazov). Računske naloge v naravni zvezi z drugo učno tvarino.

Pripombe.

Pismene naloge: V vseh razredih po tri šolske naloge v vsakem semestru, razen tega male domače vaje od ure do ure. Na vseh stopnjah naj se intenzivno vadi računanje na pamet z uporabo računskih prikrajškov.

Snov za naloge naj se jemlje iz vsakdanjega življenja.

DR. DRAGAN ŠANDA:

Zgradba slovenskega šolstva.

K članku v prejšnji številki »Učit. Tov.« Zgradba slovenskega šolstva bi torej bila približno sledeča:

Vseučilišče, 3 leta. 1 letni strokovno-uvajalni tečaj s (strokovnim) izpitom koncem tečaja kot matura (naziv: kolegij, institut). — 2 razr. višja gimnazija, 2 leti, 18. in 19. leto st. (naziv: gimnazija). — 3 razr. enotna srednja šola, končano 15. do 17. leto st. po mestih; (naziv: liceji).

Tehnika in strokovne visoke šole. — Strokovne srednje šole. — 3 razredna spodnja srednja šola s konč. 12. do 14. let st. po centralnih trgih namesto sedanjih mešč. šol (naziv: normalke).

Višja stopnja ljudskih šol. — 4. razred ljudskih šol kot pripravnica (11. leto). — 3 razr. ljudska šola. — Vsaka teh 3 stopenj srednjih šol ima tako zaokroženo izobrazbo, da je mogoče iz njih nadaljevanje v višjo stopnjo in obenem prožen vstop v življenje trikrat tekem srednješolskih študij, in sicer s 14., 17. in 19. letom, dočim je sedanja delitev v spodnjo in višjo stopnjo v tem oziru občutno pomanjkljiva.

Temu ob strani:

1. Poljudno-znanstvena vseuč. predavanja po mestih.

2. Poljudno-znanstvene in obrtno-izobraževalne nedeljske ali večerne šole v vsakem večjem kraju; poučujoče učitelji.

3. Večerne skrajšane srednje šole po mestih za odrasle, ki srednješolske izobrazbe in nje pravice nimajo.

4. Večerne nadaljevalnice za odrasle po mestih, ki so čez dan zaposleni, splošno izobraževalnega značaja brez srednješolskih pravic.

5. Potujoči večmesečni strokovno-obrtni tečaji ali za gospodarske in zlasti gospodinske stroke po deželi (v centralnih trgih).

Učni redi srednjih šol s pripravljanim 4. ljudskošolskim razredom bi naj bili sledeči:

1. Predmeti 4. ljudskošolskega razreda kot pripravnice na normalko, na metodični višini sed. 1. razr. spodnjih srednjih šol.

Predmeti, kakor sedaj, le na znanstveni podlagi v primerni razdelbi ur. 10/11 leto st.

2. Normalka, t. j. enotna nižja srednja šola po centralnih trgih namesto meščanskih šol in sp. gymn.

I. razr. II. razr. III. razr.
11/12 l. 12/13 l. 13/14 l.

verstvo in moralka	1	1	1
slovenščina	4	4	4
srbohrvaščina	—	—	1
nemščina	3	3	3
francoščina	—	3	3
zemljepis	3	3	3
zgodovina	3	3	2
splošna kultura	—	—	2 ¹⁾
zoologija (1. teč.)	3	—	—
botanika (2. teč.)	3	—	—
matematika	3	3	3
opisna geometrija	5	5	2
prostor. risanje	—	—	2
fizika	—	3	—
kemija	—	—	3
tehnologija	—	—	1
elementi državnostva	—	—	1
lepopisje	2	—	—
telovadba s higieno	2	2	(1) ²⁾
knjigovodstvo	—	—	(1) ²⁾
stenografija	—	—	(2) ²⁾
glasba	1	—	—
Skupaj oblig. ur	30	30	33

Opombe: 1) pregled razvoja člov. kulture, etnologija, elementi umetnosti in svet. literature; 2) fakultativno.

3. Liceji (t. j. srednja stopnja sr. šol.

	I. razr. 14/15 l.	II. razr. 15/16 l.	III. razr. 16/17 l.
verstvo in moralka	2	2	2
slovenščina	4	4	3
latinščina	6	4	3
francoščina	3	3	3
nemščina	2	2	2
slovanski jeziki: češki in poljski (po 1 teč.)	2	—	—
ruski in bolg. (po 1 teč.)	—	2	—
srbohrvaški	—	—	2
zgodovina	3	3	3
zemljepis	—	—	3
matematika	3	3	3
kemija z min.	3	—	—
fizika	—	3	3
zoologija in bot.	—	4	—
logika	—	—	2
higiena	—	—	1
telovadba	2	2	2
risanje	2	(2)	(2)
Skupaj oblig. ur	32	32	32

4. Gimnazije, t. j. zgornja stopnja sr. šol.

	I. r. 17/18 l. hum. realn.	II. r. 18/19 l. hum. realn.
verska filozofija in zgodovina	2	2
slovenščina	4	4
angleščina ¹⁾	3	3
nemščina	2	2
latinščina	3	—
matematika	3	3
opisna geom.	—	3
astronomija	—	2
mineralogija	3	—
geologija	—	2
filozofija	2	—
etika	—	2
umetnosti	3	—
svet. literatura	2	2
slovan. zemljepis	2	—
rac. ekonomija	—	2
pravno državnost. znanstvo	—	2
telovadba	1	1
glasba	2	2
Skupaj oblig. ur	32	32

1) ali italijanščina.

Škofu Francetu v spomin.

Nenadna smrt licejskega ravnatelja Ivana Macherja mi je potisnila v roke pero za sledeče vrstice, ki naj bodo popolnito nekrologu pokoj. tovarišu Francetu Škofu, ki ga je objavil »Učit. Tovariš«.

Pokojni tovariš Škof France je namreč še kot dijak-učiteljskičnik napravil prav mnogo slik posebno iz živalstva za Macherjeve učne knjige »Živalstvo«, »Prirodopis« itd. ter označil te slike s št. S. F. 05, večkrat pa tudi s polnim podpisom Franc Škof 05.

S pokojnim tovarišem sem se seznanil l. 1906 v takozvanem risarskem tečaju za obrtno nadaljevalne šole, kamor so nas poslale višje bivše avstrijske c. kr. šolske oblasti, in sicer iz vsakega šolskega okraja po enega. Takrat je bil Škof nastavljen kot provizoričen učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano.

Sklenila sva kaj kmalu prav tesno pobratimstvo. In koliko lepih popoldanskih in večernih ur sva prešetala po Tivoljskih drevoredih in izprehodih, kjer sem spoznal dodobra njegovo mehko, za prirodu tako vneto srce. In poudariti smem, da sva se v premenjih vprašanjih popolnoma zlagala, zakaj on je motril vso prirodu s svojega estetičnega stališča — kot slikar, a jaz pa s svojega, bolj realnega kot prirodoslovec in lovec.

In kolikokrat mi je tožil, zakaj mu ni življenjska usoda poklonila vsaj tak bogatega strica, da bi se mogel na njega nasloniti, da bi mogel obesiti na klin vso »šolmaštirjo« in se popolnoma posvetiti svojemu višjemu poklicu — slikarstvu.

Tolažil sem ga, naj počaka, da postane stalen in kot tak naj zaprosi višjo šolsko oblast, ki mu bo radevolje dala vsaj dvoleten študijski dopust — a poleg tega še primerno ustanovo, ker bo ta velikodušnost le njej v prid.

Tovariš je verjel mojemu upanju — toda bolje bi bil storil, da ni.

Zaprosil je v istini za dvoletni študijski dopust in ga tudi dobil, toda — citiram doslovno — »unter der Massgabe, dass die Supplirungskosten von ihm aus seinen Dienstbezügen bestritten werden.« (Dekret c. kr. dež. šol. sveta z dne 24. jul. 1911, št. 4962.)

In njegova plača je znašala takrat bil je nastavljen kot definitivni učitelj — voditelj pri sv. Križu nad Jesenicami — 1000 K in doklada 60 K.

Kako je pokojnik mogel živeti s to sijajno plačo — kar mu je namreč ostalo — v Pragi, ve le on sam in pa tisti gospodje na bivšem c. kr. dežel. šol. svetu, ki so mu izstavili ta dekret, ki je pač vreden, da se ga dene v naš šolski muzej v večem spominu na nekdanje lepe »kranjske« šolske razmere.

Dostavljam se to-le: Pokojnik je bil rojen 9. sept. 1886 v Ljubljani, kjer je tudi dovršil l. 1905 tamosnje učiteljske.

Usposobljenostni izpit je napravil v Gorici 10. maja 1910.

Služboval pa je od sept. 1905 kot provizorični učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, potem od oktobra 1909 v Pirusici (Trnavor-sko), prišel je na to kot provizorični učitelj-voditelj v Kranjsko goro s 15. sept. 1910 l., a l. 1911 meseca maja je dobil službo definitivnega učitelja-voditelja pri Sv. Križu nad Jesenicami.

Svetovni metež ga je potegnil v svoj vrtinec, iz njega se ni mogel rešiti do 14. aprila 1918 v kljub mnogemu prizadevanju. — kakor mi je pisal — prišel je k Sv. Križu, kjer je poučeval do konca šolskega leta, — a 14. sept. 1918 je dal slovo prijaznemu Sv. Križu, da prevzame tako težko priborjeno službo prof. suplenta za risanje na gimnaziji v Visoki Labi na Cškem.

Lahka Ti zemljica v bratski državi!
Ivan Segar.

V spomin tovar. Ivanki Končinovi.

(† 24. X. 1918.)

Uvelo, orumenelo listje je zašumelo in zaječalo v jesenskem vetru. — To je bilo tedaj, ko si umirala . . .

Planila sem k oknu in nema zrla v črno, viharno noč. — Dozdevalo se mi je, da me temna drevesa kličejo; saj je v njih vrhovi tulili in šumeli oni trdi, neizprosni krik smrti. Zbežala sem pod prosto nebo, hoteč si olajšati kruto bol, ki je tiščala z neko krčevitostjo moje prsi. Grom je bobnel med oblaki, bliski so švigali na nebo. In duša moja je kričala po tolažbi. Zaplakala bi s temno nočjo najtežje solze, a suho mi je bilo oko. Srce, bičano in tepeno, podede se z neugasnim hrepenenjem za lepoto in ideali — je pozabilo sčez. V neumljenem boju življenja je bilo prisiljeno okameneti — in noče več poznati mehko.

Mlada, triindvajsetletna mladenka! Je li kdaj gorel žarek čiste sreče na tvojem obličju. Ali ti neštokrat srce ne drhti v trpki bolesti, ali ti duša ne trpi v razočaranju? In ti molčiš! Molčiš, ker si ponosna! Bog ti daj tolažbe in bodrila!

Pomlad prihaja v svate. A pred menoj je oni jesenski dan, ko smo Te pokopavali. Pred seboj gledam sobo, posejano s poznim cvetjem. In tam med belimi in rdečimi rožami — leži bela mladenka. In na njenih črnih kodrih trepeta soj molčečih sveč! Kako so krasni ti cvetovi, kako si ljubka, blede tovarišica!

Zakaj nisem umetnica, da bi upodobila to kipečo, ugaslo mladost, te bujne, smrt proslavlajoče cvetove!

Vidim Te, Ivanka, da si srečna v tem jesenskem okrasu. Dražesten usmev na Tvojem mrtvem licu mi to pripoveduje. »Kako daleč so od mene zmote in prevare, kako daleč vaše gorje!« to hočejo zašepetati Tvoja nema usta . . .

Turobno in zamolklo plove čez plan glas zvona. In deca drobna čaka tam ob vrtu, kdaj Te prinesejo iz hiše. Kaj pretresa v tem trenutku ta srca otroška? Ali ne odseva iz teh velikih, vedno vprašujočih oči tiha bolest, ali ne bereš na teh vsak dan razposajenih ličicah resnične žalosti? Nedorodnost pač ne pozna hinavstva.

In tam nižje doli čakajo dekleta, mladeniči. Tudi oni so danes podobni onim plahim otrokom. Zavedajo se, da si iztrgana svetu na veke. Živeje se Te bodo spominjali nekdanj kot nas. »Pri nas je umrla, tam-le za cerkvijo je pokopana!« Tako bodo nekdanj govorile te devojkemajčice, ti momci-sivi oči!

Ali si imela v svoji samoti še katera druga bitja nego ta, da so Ti lajšala ure v Tvoji samoti? Ali Te ni največkrat preprosto kmetiško deklet s svojimi dovtipi in zvonkim smehom pripravilo do veselja? In ali Ti ni hrepenela fantovska pesem, doneča sem s poljan v tihih, čarobnih nočeh, napolnila s čistim žarom mladosti zlate Tvoje duše?

Zabobneli so udarci kladiva v belo rakev — in skrita si bila našim zemskim očem.

Bog s Teboj, mlada devojka! Svet nam bo spomin na Tebe! Saj si bila tako bliskoma iztrgana iz naše srede, da nas Tvoja izguba dela neutolažne.

Čuj, dragica! Pomlad pozvanja po dolih in gričih. Gotovo se bo ustavila tudi gori na Rakiški planoti . . . O, povej, ti

cvetka zala, ki vzkliješ na njenem grobu, da jo pozdravlja tovarišica iz daljine. Da se je tako živo spominja v teh solčnih dnevih, ko diha priroda v prvem času pomladi, ko prihajajo iz njenih grudi koprneči klčki po rožah in vstajenju! Potoči, prvi nežni cvet, ki boš poniknil iz še hladnih tal, potoči solzico, ki jo rosi za njo moja duša. Povej ji, travica zelena, ki boš kot nevestin venec pogrnala okolo njene nizkega griča, naj spava sladko, presladko! In ti, ptičica drobna, ki letiš sem od juga — ustavi se na oni visoki planjavi, poišči ono samotno selo, kjer je živeła, počivaj za hipce na okencu njene domačije! In še nekaj te prosim, pevčica krilata: Poleti še tja na one zapuščen dvore, kjer vlada mir in tihota, zleti na njen križ in zažgoli ji ono pesemco, ki sva jo pred letom dni prepevali in ki si jo morda tudi ti poslušala v onem senčnem gozdu: »Pomlad že prišla bo . . .«

Zorka.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 30. sušca t. l., ob 2. uri popoldne v šoli v Kozjem po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Razgovor o načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje. (Blagovolite načrt vsi proučiti.) 4. Sklepanje o zvišanju članarine v smislu Fleretovega predloga. 5. Poročilo blagajničarke. 6. Volitev delegatov za Zvezino delegacijsko zborovanje. 7. Slučajnosti. — K prav obilni udeležbi vabi za odbor — Grmovšek, t. č. preds.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je na svojem zborovanju dne 9. sušca sklenilo soglasno, da plača vsak član 5 K za rezervni sklad Zaveze. Sklepu so se odzvale vse šole, razen one na Dobrni, in sicer sledeče: Blagovna 10 K; deška okol. lj. šola v Celju 29 K; mestna deška lj. šola Olga Sirca, Kodela Henr. in Roza Knezova (M. Wudler plačal v Laškem) 25 K; Mestna dekl. ljud. šola v Celju; Fanči Pristovškova, Vera Levstikova, Ema Lilekova, Mira Pučeva in Beti Zupanekova 25 K; Dramlje 15 K; Frankolovo; Stukej Iv. 5 K; Strigl Ant. in Josip 10 K; Galicija 10 K; Gotovlje; Brinar Franc in Tilka 10 K; Griže 25 K; Št. Jur ob J. žel. deška šola 20 K; Št. Jur J. ž. deklška 30 K; Kalobna 10 K; Liboje 10 K; Ljubčna 20 K; Št. Lovrenc pod Prož. 15 K; Smartno v Rož. d. 15 K; Nova cerkev 15 K; Št. Pavel; Schmidt 5 K; Pečar 5,20 K; Marija Pečarjeva 2 K; Št. Peter; Požar 5 K; Senica 5 K = Petrovče 20 K; Pirešica 10 K; Zgor. Ponikva 10 K; Svetina 5 K; Vojnik 30 K; Zalec 25 K; Polzela 32 K 50 v. Skupaj 494 K 50 v. Ta znesek je odposlala blagajničarka tovarišica Wudlerjeva Zavezi jugoslov. učiteljsk. a dne 19. sušca 1919.

+ Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo dne 16. februarja redni občni zbor. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je imelo društvo v 1918. letu 159 članov. Tudi blagajniško poročilo je nadvse razveseljivo. V odboru so sami vrli tržaški tovariši in tovarišice, ki visoko dvigajo pravostanovske zavednosti! Izvnu društva je bilo le 7 tovarišev, ki pa so vsi — razen enega — pristopili letos. Ta edinec je voditelj škedenjske šole, italijanski klerikalec Križan — Crociatto. — Lanski račun pri Zavezi je ves poravnan. Zbran je tudi prostovoljni organizacijski prispevek za rezervni sklad Zaveze, na osebo po 10 K. Nabiranje je krasno uspelo — brez godrnjanja in brez očitanja kakega »nadlegovanja.« V četrtek po Veliki noči bo pomladansko zborovanje — kamor smo vsi povabljeni! V Trstu pravijo: Mi smo kakor vrli ljubljanski škof: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li!« — Ali veste, tovariši in tovarišice v svobodi, česa nas uči to poročilo?

Kronika.

= Dr. Korošec o ureditvi šolstva. Jugoslovanski dopisni urad poroča iz Belgrada z dne 26. t. m.: »Epoha« priobčuje razgovor z ministrskim podpredsednikom dr. Korošcem o ureditvi našega šolstva. Dr. Korošec je zagovarjal demokratske zahteve po temeljiti reformi našega šolstva. Nova generacija ne sme več poznati analfabetov. Na kmetih nameravajo za dečke uvesti pouk v poljedelstvu, za deklice v gospodinjstvu. Vsak otrok se mora seznaniti z osnovnimi pojmi higijene. Pouk v šolah se mora izpopolniti. Uvesti se mora francoščina in angleščina, da se bomo mogli naslanjati na zapad kulturno in gospodarsko, kakor se sedaj že dovolitiško. Tudi z Rusijo bomo morali iskati novih zvez. Dr. Korošec je poudarjal, da je treba tudi na polju učiteljstva temelj-